

Osudjen bivsi upravnik focanskog zatvora

Author: IWPR
ICTY

Drugo Pretresno vece Medjunarodnog suda u Hagu je 15.03.2002. objavilo da je osudilo Milorada Krnojelca za ratne zlocine i zlocine protiv covecnosti pocinjene dok je bio upravnik zatvora u Kazneno-Popravnom domu u Foci. Pretresno vece je odlucilo da je Krnojelac odgovoran za zlocine koje su pocinili njegovi podredjeni, ali je odbacilo teoriju tuzilastva da je on uestvovao u zajednickom kriminalnom poduhvatu sa glavnim krivcima. Iz ove odluke se vidi da je Pretresno vece ocenilo da je Krnojelac kriv zato sto nije sprecio ratne zlocine, a ne zato sto ih je podstakao. U obrazlozenju presude stoji da je "u ovom slucaju optuzeni odabrao da sakrije glavu u pesak i da zanemari odgovornost i uticaj koje je imao kao upravnik zatvora. ... On nije covek jakog karaktera i ... konformista je." Sudije su uporedili njegovo ponasanje sa ponasanjem drugih u slicnim situacijama i ocenili su da je "njegova uloga u zlocinima bila da dozvoljava i omogucava kriminalno ponasanje drugih." Ali, ta relativna pasivnost ocigledno ne opravdava Krnojelcevo ponasanje. U presudi se navodi da je on imao i moc i obaveze komandujuceg. Zeleci istovremeno da posalje signal svima koji odbacuju komandnu odgovornost, Sud ga je osudio na sedam i po godina zatvora, od cega je on vec odslužio oko polovine. Milorad Krnojelac je bio upravnik zatvora u Foci od aprila 1992 do avgusta 1993. pcevsi u aprilu 1992, snage bosanskih Srba su u focanskom zatvoru drzale stotine Muslimana zarobljenih prilikom etnickog ciscenja okolnih sela. Medju njima je bilo samo nekoliko boraca. Zatvorenici su bili izmedju 15 i blizu 80 godina starosti i bili su drzani u zatvoru od cetiri meseca do dve i po godine. Sud je ocenio da je zatvaranje ovih ljudi bilo samovoljno i nelegalno, i da je jedini razlog bila njihova nacionalna pripadnost. Pretresno vece je takodje ocenilo da su "uslovi pod kojima su drzani nesrpski zatvorenici bili ispod i jednog pravnog standarda koji regulise odnos prema civilima u vreme oruzanog sukoba." Ovi uslovi su ukljucivali minimlanu prehranu koja je dovodila zatvorenike do ruba smrti od gladi, zatocenistvo u hladnim prostorijama bez prilike za kretanje i bez pristupa svezem vazduhu, duge periode u samicama, premlacivanja za najmanje prekrsaje (cak za pokusaje da se umanje vlastita patnja, npr. izradjivanje odece od pokrivača,) zabranjen kontakt sa ljudima na slobodi, bedne higijenske uslove i neadekvatnu medicinski negu koja je prouzrocala barem jednu smrt. Nasumicna i ciljna premlacivanja su bila uobicajena. Zatvorenici su dodatno patili slusajuci vriskove zrtava. Nakon takvih premlacivanja, neki zatvorenici nisu danima mogli da hodaju ili govore. Neki se nikada nisu vratili. U ekshumacijama u okolini Foce pronadjeno je 375 tela zrtava, od kojih su 374 bili Muslimani, a poslednji je Crnogorac ozenjen Muslimankom. KP Dom je prestao da služi kao zatvor za Muslmane krajem 1994, kada su i "poslednji Muslimani zatvoreni u KP Domu zamenjeni, sto je znacilo kraj napada na ove civile, i uspostavu etnicki ciste Srpske regije ... Ime grada Foce promenjeno je u Srbije posle sukoba." Ured Tuzilastva (OTP) je optuzilo Krnojelca za zlocine protiv covecnosti (Cl. 5), za progone iz politickih, rasnih i/ili verskih razloga, mucenje, nehumana dela, ubistva, zatvaranje i porobljavanje, i za krsenje pravila i obicaja rata (Cl. 3), za mucenje, okrutnosti, ubistva i ropstvo. (Krnojelac je u prvi mah bio optuzen i za teske prekrsaje zenevske konvencije iz 1949, ali je taj deo optuzbe povucen pre pocetka sudjenja.) Pre pocetka sudjenja je OTP prihvatio da se ne moze dokazati da je optuzeni licno uestvovao u zlocinima, pa su pokusali da dokazu da je bio deo zajednickog kriminalnog poduhvata u okviru koga su ti zlocini pocinjani. Takodje je bio optuzen da je licno krivicno odgovoran zato sto je pomagao i omogucavao drugima da pocine zlocine (Cl. 7(1)), i da je krivicno odgovoran kao komandujuci za ponasanje svojih podredjenih (Cl. 7(3)). Proglasen je krivim samo za pomaganje i omogucavanje i za komandnu odgovornost. Kao sto smo vec naveli, Pretresno Vece je odbacilo navod tuzilastva da je Krnojelac uestvovao u zajednickom kriminalnom poduhvatu da bespravno zatoci nesrpske civile u focanskom zatvoru zato sto nije imao ulogu u njihovom zatvaranju, niti je mogao samovoljno da ih oslobodi. Medjutim, Sud je ocenio da je on odgovoran za pomoc koju je pružio i za omogucavanje rada onih koji su bili odgovorni, s obzirom na to da je, po oceni suda, on znao da je zatocenistvo nelegalno i da je znao da on sto on uradi, ili ne uradi, ima uticaja na to proizvodjenje tog nelegalnog zatocenistva. Pretresno vece je takodje odbacilo teoriju o zajednickom kriminalnom poduhvatu po kojoj je optuzeni odgovoran za nehumane uslove zatocenistva. Umesto toga, odlucili su da je odgovorna kao pomocnik i onaj koji omogucava nedela (Cl. 7 (1)), s obzirom na to da je znao i za nehumane uslove i za njihove psiholoske i fizicke posledice za zatvorenike, a da nije nista uradio da ih promeni na bolje, cime je dodatno ohrabrio kljucne pocinioce da i dalje drze zatvorenike u takvim uslovima. Vece je odlucilo da je to zlocin protiv covecnosti (Cl. 5) i istovremeno i prekrsaj pravila i obicaja ratovanja (Cl. 3). Premda je odbacilo odgovornost optuzenog za mucenja i ubistva koje su pocinili potcinjeni i oni koje su ovi uveli u zatvor, Pretresno Vece ipak smatra Krnojelca odgovornim zato sto nije ucinio sto je bilo u njegovoj moci da zaustavi premlacivanja zatvorenika. Premda su sudije prihvatili da je 26 ljudi ubijeno u zatvoru, nisu bili uvereni da je optuzenik znao ili bio u poziciji da zna o tome. Sto se tice mucenja, tuzilastvo u vecini slucajeva nije uspelo da dokaze da su premlacivanja imala svrhu koju Konvencija o Mucenju eksplicitno zabranjuje -- iznudjivanej priznanja, kazna ili zastrasivanje, ili diskriminacija nanosenjem bola i patnje. Tuzilastvo takodje nije uspelo da uveri sudije da je Krnojelac znao da su premlacivanja imala svrhu koju Konvencija zabranjuje, osim u slucaju kada je bio svedok premlacivanja zatvorenika koji je pokusao da pobjegne. Tuzilac nije Krnojelca optuzio u tom slucaju, a da jeste, po navodima Veca, "on bi bio odgovoran kao nadredjeni .. zato sto nije kaznio" zatvorskog cuvara koji je tukao zatvorenika. Sud je ocenio da, u

mnogim slucajevima, premlacivanja u focanskom zatvoru potpadaju pod kategoriju okrutnog i nehumanog ponasanja, premda nisu imala cilj koji ih pravno kvalifikuje kao mucenje. To je, smatraju, Krnojelac znao, a "nije izvratio svoju duznost kao upravnik zatvora da poduzme sve potrebne i opravdane mere da spreca takvo ponasanje ili da kazni klucne pocinioce." Takodje nije sprecao svoje podredjene da uvode poznanike u zatvor koji su ucestvovali u premlacivanjima zatocenika. Zbog te okrutnosti prema zatocenicima je osudjen za prekrasaj pravila i obicaja ratovanja, na osnovu svoje komandne odgovornosti po clanu 7 (3) Statuta Medjunarodnog Suda. Pretresno Vece je takodje ocenilo da je Krnojelac odgovoran zato sto je podrzavao i omogucavao politiku drugih da se zatvaranjem i nehumanim tretmanom zlostavljanja ljude na osnovu politicke, rasne ili verske pripadnosti. Sud je iskoristio svoje diskreciono pravo da ga okrivi za pomaganje i omogucavanje a ne za komandnu odgovornost, s obzirom na to da se obe odnose na iste zlocine. Sud je odbacio kao neosnovane optuzbe za deportaciju i proterivanje. Odluka je upozorenje onima koji su na odogovornim pozicijama, a ne ponasaju se na odgovoran nacin. U recima veca, "Krivicna odgovornost optuzenog zasniva se na tome da je, u 15 meseci koliko je bio upravnik ili vrsilac duznosti upravnika KP Doma u Foci, pomagao i omogucavao izvršenja zlocina, i to tako sto, premda je bio svestan da su zlocini cinjeni nije kao upravnik s time u vezi nista uradio, cime je ohrabrio pocinioce i svesno znacajno doprineo da se takvo ponasanje nastavi." U takvim situacijama, propustanje prilike da se spreca zlocin je samo po sebi ratni zlocin i zlocin protiv covecnosti.

Location: Balkans
Macedonia
Serbia
Kosovo

Focus: Coalition for International Justice (CIJ) Trial Reports Archive (Bos-Hrv-Srp)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/osudjen-bivsi-upravnik-focanskog-zatvora>